

References

1. Central'nyj derzhavnyj arhiv gromads'kyh ob'jednan'. – F.6: Central'nyj Komitet Komunistychnoi' partii' Zahidnoi' Ukrai'ny (CK KPZU). – Op.2. – Spr.3a. – 109 ark.
2. Tam samo. – F.269: Kolekcija dokumentiv «Ukrai'ns'kyj muzej v Prazi». – Op.1. – Spr.49. – 109 ark.
3. Tam samo. – Spr.55. – 153 ark.
4. Central'nyj derzhavnyj istorychnyj arhiv Ukrai'ny u L'vovi. – F.205: Prokuratura apeljacionogo sudu, m. L'viv. – Op.1. – Spr.938.
5. Tam samo. – Spr.952.
6. Tam samo. – Spr.3104.
7. Tam samo. – F.211. – Op.1. – Spr.9. Materialy pol's'kyh posliv do avstrijs'kogo parlamentu, 1918 r. – 23 ark.
8. Tam samo. – F.371: Materialy u spravi prynalozhnosti do UVO. – Op.1. – Spr.52.
9. Tam samo. – F.711: Pol's'ka Likvidacijna komisija u Krakovi. – Op.1. – Spr.16.
10. Derzhavnyj arhiv L'vivs'koi' oblasti. – F.108: L'vivs'ke povitove upravlinnja derzhavnoi' policii'. – 1918 r. – Op.1. – Spr.753. – 43 ark.
11. Tam samo. – F.121. L'vivs'ke vojevod's'ke upravlinnja derzhavnoi' policii'. 1921–1939 rr. – Op.1. – Spr.333.
12. Derzhavnyj arhiv Ternopil's'koi' oblasti. – F.7. – Op.2. – Spr.126.
13. Tam samo. – F.231: Ternopil's'ke vojevod's'ke upravlinnja. – Op.1. – Spr.9. – 81 ark.
14. Tam samo. – Spr.221. – 94 ark.
15. Tam samo. – Spr.325.
16. Tam samo. – Spr.472.
17. Tam samo. – Spr.602. – 50 ark.
18. Tam samo. – F.274: Ternopil's'ka vojevod's'ka komanda derzhavnoi' policii'. – Op.1. – Spr.39. Do powetowej Komandy Policji Galicji 18.07.1920. – 42 ark.
19. Tam samo. – F.274/2s. Ternopil's'ka vojevod's'ka komanda derzhavnoi' policii'. – Op.1. – Spr.39. Do okregowej komendy pol. Panstw «Wschod». – 1919 r. – 122 ark.
20. Bemko V. Berezhanj – Berezhanshhyna. Istoryko–geografichnyj narys. Berezhanshhyna v davnih rokah / V. Bemko // Berezhanshhyna v spogadah emigrantiv / [upor. N. Volyneć]. – Ternopil': Knyzhkovo–zhurnal'ne vydavnytvo «Ternopil'», 1993. – S.3–246.
21. Berezhan's'ka zemlja. Istoryko–memuarnyj zbirnyk / [uporjad. Bemko V.]. – Vydavec': Komitet «Vydavnytva Berezhanj». – N'ju–Jork; Paryzh; Sidnej; Toronto, 1970. – 783 s.
22. Berezhan's'ka zemlja. Istoryko–memuarnyj zbirnyk. T.2 / [uporjad. L. Babij, V. Berdnars'kyj, B. Mel'nyk]. – Toronto – N'ju–Jork – London – Sydnej – Berezhanj – Kozova, 1998. – 899 s.
23. Berezhan's'ka zemlja. Knyga pam'jati. T.3 / [uporjad. V. Savchuk]. – Ternopil': «Zbruch», 2006. – 795 s.
24. Bochkov's'kyj I. Nacional'na sprava. Statti pro nacional'ne pyttannje v zv'jazku z suchasnoju vijnoju. – Viden', 1920. – 269 s.
25. Lisna I. S. Stanovlennja ukrai'ns'koi' derzhavnosti v Galychyni (1918–1923 rr.). – Ternopil', 2001. – 244 s.
26. Gavryliv I. O. UVO: pidpil'na armija v borot'bi za derzhavnist' / Igor Gavryliv // Visnyk Nacional'nogo universytetu «L'vivs'ka politehnika». – №572; Derzhava ta armija / Vidp. red. L. Deshhyn's'kyj. – L'viv: Vydavnytvo Nacional'nogo universytetu «L'vivs'ka politehnika», 2006. – S.16.
27. Glyns'kyj M. Pro vybory 1922 roku / M. Glyns'kyj // Nove zhyttja. – №107. – 5.12.1962.
28. Kentij A. Ukrai'ns'ka Vijs'kova Organizacija (UVO) v 1920–1928 rr. Korotkyj narys / Anatolij Kentij. – Kyi'v: Instytut istorii' Ukrai'ny NAN Ukrai'ny, 1998.
29. Mirchuk P. Narys istorii' Organizacii' Ukrai'ns'kyh Nacionalistiv. 1920–1939 / Petro Mirchuk. – Mjunhen–London–N'ju–Jork: Ukrai'ns'ke vydavnytvo, 1968. – T.1.
30. Revera B. Chasopys «Zagrava» (1923–1924 rr.): istoryko–tematyчне doslidzhennja / Bogdana Revera // Zbirnyk prac' naukovodo–doslidnogo centru periodyky / NAN Ukrai'ny. LNB im. V. Stefanyka. NDC periodyky. – L'viv, 2000. – Vyp.8. – S.115.
31. Tyshhyk B. J. Stanovlennja derzhavnosti v Ukrai'ni (1917–1922 rr.) / Tyshhyk B. J., Vycharenko O. A., Leshkovych N. O. – Kolomyja: Vik, 2000. – 270 s.
32. Stenographische Protokolle uber die Sitzungen des Hauses der Abgeordneten des oesterreichischen Reichsrates im Jahre 1917. XXII Session. I Band. S.305.

Trohanyak A. S., candidate of historical sciences, associate professor of humanities, OP NULES Ukraine «Berezhany Agrotechnical Institute» (Ukraine, Berezhany), Alex_makena@ber.te.ua

Causation and occurrence of Ukrainian Military Organization

Reveals the cruelty of the Polish authorities to the Ukrainian population of Galicia in the 20 years of the twentieth century. Ukrainian amplification reaction and fight for their rights and freedom.

Keywords: arrest, imprisonment, the courts, the fight, the Ukrainian Military Organization, Ukrainian–Polish relations.

Троханяк А. С., кандидат исторических наук, доцент кафедры гуманитарных дисциплин, ОП НУБіП Украины «Бережанский агротехнический институт» (Украина, Бережаны), Alex_makena@ber.te.ua

Причинно–следственная связь возникновения и деятельности Украинской Военной Организации

Освещается жестокое отношение польских властей к украинскому населению Галичины в 20-х годах XX в. и реакция украинцев усилением борьбы за свои права и свободы.

Ключевые слова: аресты, заключения, суды, борьба, Украинская Военная Организация, украинский–польские отношения.

* * *

УДК 34879.77:489

Кравчук Л. В.,
кафедра філософії та суспільних дисциплін, ДВНЗ
«Тернопільський державний медичний університет
імені І. Я. Горбачевського МОЗ України»
(Україна, Тернопіль)

ПОЛІТИЧНО–НОМЕНКЛАТУРНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНО–ВИХОВНИМИ ПРОЦЕСАМИ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РАДЯНСЬКОЇ ВЛАДИ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ ВЕРЕСЕНЬ – 1939, ЧЕРВЕНЬ – 1941 РОКИ

Відстежено процес відбору та підготовки кадрів в системі освіти в період окупації радянськими військами Західних областей України, які б забезпечили формування радянського світогляду в реорганізованих навчальних закладах Тернопільської області.

Ключові слова: радянська школа, освіта, влада Рад, історія СССР, вчитель, радянська свідомість, комуністична партія, Сталінський уряд.

Процес протікання освітньо–виховних процесів на новоокупованих землях зокрема, Тернопільської області проаналізувала політична номенклатура на своїй першій партійній конференції.

Робота шкільної освіти в області оцінювалася саме на такому цифровому підході. У звітній доповіді конференції зазначено: «Внаслідок проведених заходів по підвищенню ділової кваліфікації вчителів протягом третьої чверті підвищилась успішність учнів і становить пересічно 86,3% по школах області. Але це нас не задовольняє. Це низька успішність, і треба боротися за її підвищення. Кращу успішність мають школи Гусятинського району (92,1%), Струсівського району (91,2%), а гіршу – школи Козлівського (78,2%) і Монастирського (78,0%) районів. Великим недоліком у роботі шкіл є недостатній рівень свідомої дисципліни серед учнів і зовсім незадовільне відвідування. Так, наприклад, відвідування шкіл протягом третьої чверті становило всього 75,8%, а відсів зі шкіл склав 5,8%» [2, арк. 93].

Зрозуміло, що після такої оцінки роботи шкіл району його керівництво (райком КП(б)У, райвно) прагнуло будь–якою ціною зберегти позитивний показник (але не стан справ!) або такою ж ціною поліпшити негативну статистику (незалежно від стану справ!), що найпростіше вирішувалося тим же самим звичайним способом –

поліпшенням цифрового показника у статистиці без огляду на реалії. Радянська статистика вже тоді мала три важливих риси: давати показники, які обов'язково мали б бути вищими за ті, що характеризували стан справ у буржуазній Польщі (і в каталістичному світі взагалі); всі позитивні показники повинні зростати, а негативні – зменшуватися; «поміковані» відхилення від норм при великих обсягах обчислень допустимі, бо не впливають на загальну достовірність статистичної інформації. Які відхилення вважалися «помікованими», можна судити із ситуації, описаної шкільним інспектором тих часів: група освітянських службовців готувала громіздку цифрову інформацію, але ніяк не могла підійти до необхідного показника; розходження між наявною і необхідною цифрою складало понад 2 тисячі одиниць, на що керівник, вимагаючи завершення роботи, відповів: «Дві–три цифри – дрібниці. Мільйон у цей бік, мільйон у той бік при великих позиціях – дрібниці» [5].

Фальшива оцінка стану справ і «статистична демагогія» в намаганні продемонструвати відсутній позитив – найхарактерніші риси радянської методології в усіх сферах суспільного життя, в тому числі і чи не найбільше – у політико–ідеологічній. Така оцінка стосується навіть найважливішого для партійних організацій заходу – вивчення «Короткого курсу історії ВКП(б)». Резолюція Першої Тернопільської обласної партійної конференції оптимістично констатує: «Вихід у світ «Короткого курсу історії ВКП(б)» і постанова ЦК ВКП(б) про перебудову партійної пропаганди поклали початок новому розмаху в ідейно–політичному житті партії, стали могутнім засобом у справі оволодіння марксистсько–ленінською теорією партійними, радянськими, господарськими працівниками і радянською інтелігенцією» [2, арк. 28].

Найчисельніший загін радянської інтелігенції – вчителі, котрі, за свідченнями республіканської, обласної і районної преси, активно долучилися до вивчення короткого курсу історії партії, цієї, за тогочасним визначенням, «енциклопедії марксизму–ленінізму». Масовість вивчення вчителями партійної історії стає дуже сумнівною на фоні аж надто недбалого ставлення до цієї роботи самих партійних функціонерів, навіть окремих секретарів райкомів КП(б)У, про що свідчать матеріали згаданої обласної партконференції.

Поряд з намаганнями дати позитивну інформацію, як це зробив секретар Кременецького райкому КП(б)У, повідомивши, що 89,2% комуністів району закінчили вивчення «Короткого курсу історії ВКП(б)», а окремі партійці опрацьовують V – X главу, зустрічаємо зізнання у практично повному провалі цієї роботи. Ці комуністи, котрі заявили про завершення вивчення «енциклопедії марксизму–ленінізму», не можуть не лише відтворити її змісту, а й назвати елементи її структури, не мають розуміння елементарних понять марксистсько–ленінської теорії, як–от принципу демократичного централізму [2, арк. 94–95]. Секретарі Козлівського, Усть–Зеленського та Катербузького райкомів КП(б)У прямо заявили, що у них немає ні часу, ні можливостей працювати над своїм теоретичним рівнем, вивчати історію партії та праці класиків марксизму–ленінізму. На цій же конференції обласне партійне керівництво скаржилось: «Якщо візьмемо місцевих товаришів, яких ми рекомендували на керівну роботу, то тут маємо лише окремі одиниці та окремі факти, коли висунуті товариші

працюють над вивченням основ марксизму–ленінізму» [2, арк. 116].

Однак, ігноруючи негативну конкретику стану справ із вивченням «Короткого курсу історії ВКП(б)», делегати партійної конференції залишають незмінним догматизм своїх висновків: «Чи можемо ми в наших умовах завдання ідеологічної підготовки та політичного загартування наших кадрів вирішити успішно? Звичайно, можемо. Для цього у нас є всі можливості. ЦК ВКП(б) нам їх дав у достатній кількості – «Короткий курс історії ВКП(б)», енциклопедію основних знань марксизму–ленінізму. Ця книга стала настільною книгою багатьох трудящих, настільною книгою робітників, інтелігенції, селян, кожного трудівника нашої країни. «Короткий курс історії ВКП(б)» за короткий відрізок часу розповсюджений лише в УРСР в кількості 5 мільйонів екземплярів, і один цей факт вже свідчить про небувалий потяг зі сторони широких мас трудівників, і в першу чергу зі сторони керівних кадрів, до навчання, оволодіння теорією марксизму–ленінізму» [2, арк. 178].

Через призму вивчення історії ВКП(б) вирішувалися світоглядно–ідеологічні та організаційно–методичні аспекти викладання суспільних дисциплін, насамперед історії, у навчальних закладах усіх рівнів. Показовою у цьому плані є постанова бюро Тернопільського обкому КП(б)У від 3 березня 1941 року «Про стан викладання громадянської історії в школах міст Тернополя і Кременця». Бюро визнає стан викладання історії в цих школах незадовільним, бо вчителі у своїй практичній роботі не керуються, а деяка частина і не знає вказівок т.т. Сталіна, Кірова, Жданова щодо конспектів підручників з історії СРСР і нової історії та відповідної постанови Раднаркому СРСР і ЦК ВКП(б) від 16 травня 1934 року, не беруть до практичного керівництва методичних настанов «Короткого курсу історії ВКП(б)», слабо підвищують свій ідейно–політичний рівень, ділову і методичну кваліфікацію.

Органи народної освіти, міськкомі КП(б)У не забезпечили дієвої допомоги вчителям історії, зокрема, не організовуються фахові семінари, лекції теоретико–методичного характеру, не контролюється вивчення вчителями історії ВКП(б). З цієї причини окремі вчителі, прихильники колишньої буржуазної історичної школи, все ще залишаються вірними принципом буржуазної історіографії, дають на уроках невірні та шкідливі тлумачення історичних процесів і фактів і, взагалі, викладання історії ставлять на ідеалістичну основу, більше того, рекомендують учням ворожу історичну літературу.

У зв'язку з тим, що Тернопільський і Кременецький міські відділи освіти не контролюють стану викладання історії в школах, частина вчителів до цієї роботи підходять легковажно, методично не вчать, до уроків готуються неналежно, не забезпечують якісного викладання навчальної дисципліни. Більшість учителів не використовують науочних приладів, історичних документів, художньої літератури, тому уроки історії проходять поверхово, сухо і не цікаво. Окремі вчителі зовсім не користуються на уроках творами класиків марксизму–ленінізму, а ті, хто використовує праці Маркса – Енгельса – Леніна – Сталіна, у багатьох випадках тлумачать їх невірно. В 3 – 4 класах шкіл м. Тернополя історія СРСР, за окремим винятком, не читается.

Бюро обкому КП(б)У пропонує Тернопільському облбюро, Тернопільському і Кременецькому міськкомам

КП(б)У вжити заходів до усунення згаданих недоліків, насамперед через здійснення систематичного контролю за станом викладання громадянської історії. До згаданих структур має долучитися Обласний інститут удосконалення вчителів, для того щоб організувати систематичну допомогу вчителям історії у справі підвищення їх ідейно-політичного рівня, методичної і ділової кваліфікації. Серед таких форм допомоги шкільним педагогам-історикам мають бути фахові семінари, цикли методичних лекцій і консультацій, теоретичні конференції з висвітлення основних положень марксизму-ленінізму та засвоєння вчителями історії зауважень т.т. Сталіна, Кірова, Жданова щодо конспектів підручників з історії СРСР і нової історії. Миські та районні парткабінети отримали доручення організувати систематичну допомогу вчителям історії з вивчення та використання у навчальному процесі матеріалів історії ВКП(б) і творів класиків марксизму-ленінізму.

Постанова бюро обкому партії містить конкретні методичні вказівки. Перша: партійні комітети на місцях покликані роз'яснити вчителям історії, що найпершим завданням історичної науки є вивчення і розкриття законів виробництва, законів розвитку продуктивних сил і виробничих відносин, законів економічного розвитку суспільства, що відображені в «Короткому курсі історії ВКП(б)». Друга: переконати вчителів історії в тому, що вирішальною умовою міцного засвоєння учнями курсу історії є дотримання історико-хронологічної послідовності у викладі історичних подій з обов'язковим закріпленням у пам'яті школярів важливих історичних явищ, імен історичних діячів, хронологічних дат, як цього вимагає постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) від 16 травня 1934 року.

З метою доведення до відома вчителів історії неповних середніх і середніх шкіл області рішення бюро обкому, згаданих методичних вказівок і вивчення ними необхідних партійно-державних документів у період літніх канікул планувалась організація відповідних курсів підготовки і перепідготовки шкільних істориків. Облвно, миськкоми і райкоми КП(б)У отримали вказівку, яка озвученню на згаданих курсах не підлягала: «...забезпечити неповні середні та середні школи області вчителями історії, що відповідають своєму призначенню». Це було конкретне розпорядження звільнити школи області від ідейно неблагонадійних вчителів історії [1, арк. 46–47].

Офіційні документи, що стосуються організаційно-методичного аспекту реформування та функціонування закладів освіти західноукраїнських земель в період з вересня 1939 по червень 1941 року, засвідчують про наявність чотирьох основних складових діяльності партійно-державних органів з радянзації освіти: допомога у формі доведення до навчальних закладів ідеологічних настанов компартійного змісту, контроль за роботою педагогічних кадрів з виконання партійних вказівок, проведення ідейно-виховної роботи у напрямку формування свідомих будівників комуністичного суспільства, соціалістичне змагання як суперництво шкіл, учителів та учнів у справі вірного служіння комуністичній партії і соціалістичній Вітчизні.

Класичним прикладом такого підходу до організації оцінки роботи шкільних педагогічних колективів служить постанова Тернопільського облвиконкому від 25 липня 1940 року «Про підсумки 1939–1940 навчального року та

підготовку до нового навчального року», в якій чотири згаданих методологічних складових відтворюються в логічній послідовності, але в дещо змінених формулюваннях: «Методична робота серед вчителів організована недостатньо. У 20 районах області не створені райпедкабінети. Кушові методоб'єднання вчителів працювали не систематично. Інститут удосконалення вчителів мало допомагав у методичній роботі райвно. Контроль і допомога в роботі вчителів зі сторони директорів шкіл, райвно та облвно були недостатні. Політвиховна робота, зокрема у сфері антирелігійного та інтернаціонального виховання, розгорнута не повністю. Соціалістичне змагання між школами і районами не було організоване. Соціалістичні зобов'язання учнів, вчителів, шкіл, районів не перевірялись» [3, арк. 45].

Важливим інструментом реалізації партійної політики в освітній сфері, насамперед у системі шкільної освіти краю, стали січневі та серпневі вчительські конференції, що проводились відповідно після завершення першого півріччя поточного навчального року та напередодні нового навчального року. Обласний відділ народної освіти у повній відповідності зі стилем партійно-державного керівництва дає доручення райпедкабінетам і райметодоб'єднання учителів перевірити тези доповідей на вчительській січневій конференції у районах. Після цього вирішує організаційні питання: вчителі гуманітарних дисциплін в 6–7 класах збираються на конференцію 29 грудня 1939 року в Тернополі, а вчителі 1–5 класів – 2 січня 1940 року у своїх повітових центрах.

Обласна вчительська січнева конференція має завершитись до 8 січня 1940 року. На її пленарному засіданні розглядаються питання «Чергові завдання школи і народного учителя бувшої Західної України», «Система народної освіти СРСР і реорганізація шкіл бувшої Західної України» (доповідає завідувач облвно), «Організація виховного процесу в радянській школі» (доповідають працівники облвно, завідувачі райвно, інспектори). Питання більш конкретного характеру винесли на секційні засідання, де працівники облвно, інспектори шкіл, методисти доповідали про підсумки навчання в школах за перше півріччя та організацію роботи у другому півріччі; керівники профільних тематичних секцій здійснювали аналіз програм і підручників, консультували про планування навчально-виховного процесу на наступне півріччя. На конференції передбачалась практична робота з методики вивчення учнями навчальних тем за робочим планом кожного предмету і навіть з такого складного, але дуже актуального на той час питання, як організація навчально-виховної роботи з двома різнорівневими класами. З останньою проблематикою виступали методисти обласного методичного кабінету (ДАТО. Ф.–Р.1833. ОП–6. спр.2. арк.4–7) [4].

На рівні районів розпочинають роботу профільні методичні об'єднання (методичні комісії), в полі зору яких перебувають організаційно-методичні та навчально-виховні питання. Так, на засіданні методичної комісії вчителів російської мови шкіл м. Кременця, що проходило у приміщенні райвно 3 жовтня 1940 року з участю 14 педагогів миських шкіл, схвалено план роботи методкомісії на перше півріччя 1940–1941 навчального року, вирішувалося питання методичної допомоги молодим вчителям і було заслухано доповідь вчителя російської мови та літератури СШ №1 С. А. Боголюбова

«Методичне обґрунтування і план уроку з російської мови «О сравнении» в 5–А класі СШ №1». Методкомісія вирішила вести роботу у двох напрямках: по–перше, розв’язувати організаційні питання функціонування комісії, і по–друге – розробляти методичні проблеми в їх практичному аспекті. з цією метою щомісячно проводити не менше одного засідання, на кожному з яких заслуховувати по одній доповіді (реферату) організаційного та практично–методичного характеру. Конкретно на наступні засідання доручено підготувати доповіді: «Надання методичної допомоги молодим учителям» (Д. М. Лерер), «Про позашкільну роботу учнів над книгою» (Н. М. Волковський), «Грамматика і грамотність» (М. І. Вишневський), «Організація в старших класах твору на літературну тему» (Д. М. Лерер), «Робота учнів молодших класів над літературним матеріалом у школі і вдома» (М. І. Легензен), «Робота над твором у старших класах» (С. А. Боголюбов).

Плануючи свою роботу, вчителі російської мови зауважують, що терміни проведення засідань методкомісії необхідно узгоджувати з термінами завершення чвертей і днями державних свят, для того щоб перевантаження вчителів дорученнями у згаданий період не впливало на якість їх роботи у методкомісії. Допомогу молодим учителям їх досвідчені колеги бачать у двох формах: індивідуальній, як персональну допомогу досвідченого вчителя молодому, та в колективній, як співпрацю досвідчених і молодих учителів при взаємовідвідуванні уроків, їх обговоренні та при участі у фахових семінарах. Крім цього, визнано необхідність створення при кожній середній школі методичних кабінетів, які були б обладнані згідно з методичними і дидактичними вимогами.

Оригінальні висновки зробив учитель С. А. Боголюбов у доповіді про урок російської мови «О сравнении»: «Учитель повинен організовано йти назустріч учням у висвітленні питань історії і літературної творчості, готуючи учнів до наукового підходу до цих питань. Це з однієї сторони. А з іншої – використовуючи ці питання для практичної роботи із мовою твору, впливати на стиль мови самих учнів. Необхідно відкинути старі шаблони і відноситись до них як до прийомів художньої думки, виходити із фактів живої і літературної мови, в чому ґрунтуватись на спостереженні цих фактів самими учнями». Оригінальність цих висновків – у їх методичному абстрагуванні, у відірваності від навчальної практики вивчення російської мови в західноукраїнських школах.

Про практичні проблеми у вивченні російської мови учнями місцевих шкіл йшлося конкретно на наступному засіданні методичного об’єднання вчителів російської мови м. Кременця 6 лютого 1941 року. Зокрема, у передбаченій планом роботи доповіді вчителя М. І. Вишневського «Про граматику і грамотність» такі проблеми вказані предметно: педагогічна преса дорікає вчителям–словесникам у недостатній підготовленості до уроків, послаблення уваги до літературного читання, вказує на низький рівень розробки методичної літератури, на перевантаження учнів теоретичним матеріалом на шкоду практичному усному і письмовому володінню російською мовою. Йдеться також про конкретні кроки у напрямі поліпшення ситуації з вивченням російської мови: не завантажувати учнів «необов’язковими тонкощами» російської граматики, а концентрувати їх увагу на

небагатьох, але особливо важливих правилах, ширше практикувати застосування наочних посібників, робити граматичний аналіз речень не лише на уроках мови, а й літератури, при літературній роботі з текстом здійснювати і граматичний підхід, поширювати таку методику і на позакласне читання, яке потребує особливої уваги.

Саме тому методоб’єднання пропонує запровадити обов’язкове прочитання кожним учнем 30 сторінок російського тексту в місяць (таким текстом може бути будь–яке російськомовне видання, в тому числі хрестоматія з російської літератури). На засіданні розгорнулася дискусія щодо доцільності самостійних творчих робіт з російської літератури з причини низьких їх знань з російської граматики. Також прозвучала пропозиція переглянути норми оцінювання знань місцевих учнів з російської мови і літератури в сторону «пом’якшення» вимог з огляду на мовні особливості регіону. У справі методичної допомоги молодим учителям було вирішено змістити акцент на підготовку і проведення відкритих уроків з участю вчителів російської мови і літератури шкіл міста [6].

Список використаних джерел

1. ДАТО. – Ф.П–1. – Оп.1. – Спр.13.
2. Там само. – Спр.2.
3. Там само. – Ф.–Р.1833. – Оп.6. – Спр.17.
4. Там само. – Спр.2.
5. Західня Україна під большевиками. IX.1939 – VI.1941. Збірник. За ред. Мілени Рудницької. – Нью–Йорк, 1958. – 494 с.
6. Протоколи засідань методичного об’єднання вчителів російської мови і літератури середніх шкіл м. Кременця за 1940–1941 рр. / Особистий архів Л. В. Кравчука.

References

1. DATO. – F.P–1. – Op.1. – Spr.13.
2. Tam samo. – Spr.2.
3. Tam samo. – F.–R.1833. – Op.6. – Spr.17.
4. Tam samo. – Spr.2.
5. Zahidnja Ukraïna pid bol'shevykamy. IX.1939 – VI.1941. Zbirnyk. Za red. Mileny Rudnyts'koi. – N'ju–York, 1958. – 494 s.
6. Protokoly zasidan' metodychnogo ob'jednannja vchyteliv rosijjs'koi movy i literatury sereidnih shkil m. Kremencja za 1940–1941 rr. / Osobystyj arhiv L. V. Kravchuka.

Kravchuk L. V., Department of philosophy and social sciences, SHEI «Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine» (Ukraine, Ternopil)

Aspects political–nomenclature of the educational process during the establishment of Soviet rule in Western Ukraine September 1939 – June – 1941 years

This paper traced the selection process and training in education in period of occupation by Soviet troops western regions of Ukraine that would ensure the formation of the Soviet ideology in schools reorganized Ternopil region.

Keywords: Soviet school, education, Soviets USSR history teacher, Soviet consciousness Communist Party Stalinist government.

Kravchuk L. V., кафедра філософії та суспільних дисциплін, ГВУЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» (Україна, Тернопіль)

Политически номенклатурные аспекты управления образовательно–воспитательными процессами в период утверждения советской власти в Западной Украине сентябрь – 1939, июнь – 1941 годы

Отслежен процесс отбора и подготовки кадров в системе образования в период оккупации советскими войсками западных областей Украины, которые бы обеспечили формирование советского мировоззрения в реорганизованных учебных заведениях Тернопольской области.

Ключевые слова: советская школа, образование, власть Советов, история СССР, учитель, советское сознание, коммунистическая партия, Сталинское правительство.

* * *